

TÜRK DİLİNDE ORTAÇLAR – YUNAN DİLİNDE İLGI YANTÜMCELERİ: TÜRKÇE’DE PARASENTEMLER, YUNANCA’DA SENTAGMLAR

*Eleni SELLA**

*Maria MAVROPOULOU***

ÖZET*

Yunanca ile Türkçe arasında hem söz dizimi hem de birimlerin dağılımı konusunda belirleyici farklılıklar vardır. Bu farklılıkların öğrenimde sebep olan zorlukların arasında ana dili Yunanca olanların Türkçe öğrenmelerinde, sıfat-fiil bulunduran tümcelerin söz diziminde (sentaks) ve sıfat-fiillerin kullanımında, özellikle de tamlayan ve tamlanan arasındaki ilişki konusunda karşılaştıkları güçlükler de gösterilebilir. Bundan dolayıdır ki, iki dil sistemi Karşıtsal İnceleme ve de Yanlışları İnceleme kurallarına dayanılarak incelenip bu zorlukların nedenlerini araştırmaya karar verilmiştir. Bu çalışma, André Martinet’in İşlevsel Dilbilimi’nin teorisine dayanır.

Öğrencilerin yaptığı yanlışların incelenmesi ve açıklanmasından, ana dili Yunanca olanların Türkçe öğrenmelerinde en büyük zorluk, Çağdaş Yunancada bildirişimde (Eski Yunancanın tersine), daha çok sentagmaların – yani verilerin ve bilgilerin iletişimde daha ayrıntılı bir yapının – Türkçede ise sentem ve parasetemlerin (birleşkebirim) - yani daha yoğun ve bireşimli bir yapının - kullanılmasıdır. Bu ayrıcı farklılıktan kaynaklanan güçlükleri aşmak, Türkçe öğreniminde oldukça zor bir süreçtir. Genetik ve tipolojik farklılıkların bir araya gelmesi, oldukça büyük sayıdaki sapmaların meydana gelmesinin sebebi olarak gösterilebilir. Bu sapmaların, girişimden çok, basitleştirme ve en az çaba göstermek düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkçe ve Yunanca Sözdizimi, tamlayan ve tamlanan, Sıfat-fiil, Ortaç, yabancı dil olarak Türkçe, ilgi yan tümceleri, karşılaştırmalı çalışmalar, yanlışların incele

TURKISH PARTICIPLES AND GREEK RELATIVE CLAUSES: TURKISH PARASYNTHMES AND GREEK SYNTAGMS

* Prof. Dr., National and Kapodistrian University of Athens Department of Turkish and Modern Asia Studies. Elmek: elesella@turkmas.uoa.gr

** Dr., Lecturer, Atina Üniversitesi Türk Bilimleri ve Çağdaş Asya Bilimleri Bölümü. Elmek: mvmavropoulos@yahoo.gr

* 20-25 Ekim 2008 tarihinde, Ankara’da, Türk Dil Kurumu tarafından düzenlenen VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı’nda sunulmuştur.

ABSTRACT

Turkish and Greek differ clearly in terms of both the syntactic processes and the distribution of their units. Indicative of this differentiation are the difficulties faced by the speakers of Greece in acquiring the method and usage of the Sıfat Fiil of the Turkish language, particularly the ones denoting relations of specialisation between reference and referent. For this purpose, we decided to examine these relations closely, both according to the principles of the contrastive study of the two structural systems, as well as in terms of error analysis, based on the theoretical premises of A. Martinet's Functional Linguistics.

The analysis and interpretation of our students' errors leads to the conclusion that, compared to Modern Greek, which is for the most part characterised by syntagms, i.e. with an analytic method of structuring and providing information (and it is in this sense contrasted to Ancient Greek), the hardest problem in Turkish lies in the existence of synthemes and parasynthemes, i.e. a synthetic and concentrated structural method. Indeed, this is a clear difference, one that is hard to overcome in the learning process adopted for Turkish. The co-existence of genetic and typological divergences accounts for the presence of a significant number of gaps, which are due not to the strategy of interference, but rather to the mechanism of simplification and to the principle of least effort.

Key words: Turkish and Greek syntax, reference and referent, Turkish as foreign language, contrastive study, error analysis

Giriş

Türk dili, Yunanistan'da, üniversite düzeyinde, ilgi alanları değişik olan altı üniversite bölümünde, çeviri, Yunanistan, Balkan ülkeleri ve Akdeniz, Karadeniz'de kıyıları olan ülkelerle ilgili arşiv ya da tarih araştırmaları yapanlara, genellikle bu tür konularla ilgilenenlere yardımcı olmak amacıyla öğretilir.

Görevli olduğumuz Atina Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Bilimleri ve Çağdaş Asya Bilimleri Bölümü, Türk dilinin ana dal olduğu tek bölümdür. Bu bölümün programında Türkiye'nin kültürü, siyaseti, tarihi, ekonomisiyle ilgili dersler de çok önemli bir yer tutar. Fakat Türk dili diğer derslerin çekirdeği, merkezi olduğu için tüm derslerin en önemlisidir. Bu nedenle Türk dilinin yabancı dil olarak -özellikle de ana dili Yunanca olan öğrencilere- öğretilmesinde ortaya çıkan her çeşit didaktik problemler bizi ilgilendirir.

Söz konusu her iki dilin (Türkçe-Yunanca) değişik bir tipoloji ve dil ailesine (Altay dilleri/Hint-Avrupa dilleri) mensup olup aralarındaki farkların benzerliklerinden daha çok olması Yunan öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerini bazen kolaylaştırdığı gibi bazen de çalışmalarında büyük zorluklara neden olmaktadır.

Bu çalışmanın esas konusu, iletilecek mesajın belirlenmesine yarayan ilgi öğelerinden bizce çok önemli sayılan «-y-An», «-AcAk olan», «-mİş olan» özne ortaçları ve «-Dİk +iyelik ekleri», «-y-AcAk +iyelik ekleri», «-mİş olduk+iyelik ekleri» tümleş ortaçlarının (sıfat-fiiller) tümce içinde kullanılmasıdır.

Turkish Studies

Türk dilindeki **ortaçlar**, yabancı dilbilimcilerin de ilgisini çeken, onlara da zorluk yaratan bir konudur. İncelemelerinde ortaçları kendi dillerinde tanımlandırmak konusuna gelince herkesin değişik terimler sıraladığı dikkat çekmektedir. Örneğin, Bazin, “noms ver-beaux d’agent”, ve “noms verbeaux d’action” (1978:106), Lewis, “participles” ya da “personal participe” (1984: 158), Kornfilt, “adjective clauses” ya da “relative clauses” (1997: 57) terimlerini kullanmışlardır. Terimlerin çeşitliliği, Türkçe Dilbilgisi kitaplarında ve dil çalışmalarında da görülür (Bayraktar 2004: 45). Değişik terimlerin kullanılması (herhalde Hint-Avrupa dillerinde böyle bir dilbilgisel biçimin bulunmamasından, bu şeklin Türkçe’ye has olmasından kaynaklanır (Kaya ve Öztürk vd: 1998:176). Bizler de, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen, ana dilleri Yunanca olan öğrencilerimize Türk Dili’ni öğrettiğimizde bu durumdan dolayı ortaçlara epey zaman ayırmak zorundayız.

Öğrencilerimizin işlev bakımından Yunancada karşılığı olan şekillerden çok farklı olan ortaçları hem kullanım hem de yapı bakımından anlamalarında zorluk çektiklerini kaydettikten sonra- Türkçe dil bilgisi kitaplarında ortaçlara büyük yer verilmemesine rağmen (Korkmaz 2003:909-947, Gencan 2001: 418-422, Hengirmen 2005: 249-252, Koç 1998: 335-340, Ergin 1988: 315-318, Özsoy 1999: 182-192, Demir ve Yılmaz 2003: 195, Gülensoy 1998: 210-221) hem iki dilin yapısal sistemlerini karşılaştırmak hem de yabancı bir dilin öğreniminde kurala (norme) uymayan uygulamaları incelemek üzere bu konuyu ele almaya karar verdik.

Korpusumuz (bütüncü), bölümümüzün 5. yarıyıl (III ve IV düzey) öğrencilerinden oluşan 57 kişilik bir grubun 2008 yılının Şubat ayının sınavında ortaçla ilgili 60 soruya verdiği cevaplardan meydana geldi. Öğrencilerimizden verilen tümcelerin boşluklarını «-Dık» «-y-An» ve «-y-AcAk» ortaçlarıyla doldurmalarını istedik.

Çalışmamızı, özellikle bu yapıların uygulanmasında yapılan yanlışları bulup kaydetmek, sınıflandırmak ve nedenlerini açıklamak konuları hakkında bize bilgi verecek bir ön çalışma olarak görüyoruz. Yaptığımız incelemenin, daha ileride, ana dili Yunanca olan öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerinde karşılaştıkları problemlerin tümünü incelemek ve Türk dilini öğretenlerin iki dil sisteminin farklı ve benzeyen taraflarını kaydederek, bu konuda daha başarılı olmaları için ne gibi yöntemlere başvurmalarının gerektiği konusunda bir çıkış noktası olmasını amaçlıyoruz.

İncelediğimiz Ortaç/Sıfat-fiil konusu, Türkçenin morfolojisi ile değil, sentaksı (özne /tümleç işlevi) ile ilgili olduğundan özellikle bildirişim ve iletişim bakımından çok önemli bir rol oynamaktadır. Belli ki, yanlış bir seçenek, iletişimin kurulmasına engel olmaktadır.

Türkçe ve Yunancada özne ya da nesneyi belirten öğeler.

Türk dilinde sıfat-fiiller (ortaç) fiil tabanlarına getirilen eklerle kurulur, isimleri hareket bakımından niteleyen ve içinde zaman kavramı da bulunduran geçici sıfatlar yapar (Kaya ve Öztürk vd. 1998:176). Sıfat-fiillerin kullanımı isim gibidir, ismin aldığı ekleri alır.

Martinet’nin *Grammaire Fonctionnelle* (İşlevsel Dilbilgisi)’ine göre «monème conjoints» (bitişke biçimbirim) denilen ve sıfat-fiillere eklenen bu ekler, işlevsel biçimbirim (monème fonctionelle) olarak ortaçla ona bağlı olan sözcüğün ilişkisini göstermeye yararlar. Öyle ki, **-y-An/-y-AcAk olan/-miş olan** ekleriyle oluşan ortaçlar özneleriyle, **-Dık +iyelik ekleri / -y-AcAk +iyelik ekleri/ -miş olduk +iyelik** ekleriyle oluşan ortaçlar ise tümleçleriyle bağıntı kurmalarına yararlar. Eylem köküyle ekleri, yeni bir biçimbirim - bir çeşit birleşkebirim (synthème)- oluşturup bazen ad, bazen sıfat, bazen de (Yunancada bir yan tümce eylemi olan) bir yüklem (prédicatoïde) görevini yüklenir. Sıfat görevini yüklenen bu fiilimsiler zaman bakımından geniş, gelecek ve geçmiş zamanı gösterebilirler. Üstelik iyelik ve ad çekim eklerini alabilirler. Yani, Çağdaş Türkçenin biçimbilim (morphologie) kurallarına uygundur (Kornflit 1997: 7). Temel öğelerinden

birini tümlemler. Önerme, bütün öğeleriyle birlikte bir sıfatmış gibi, temel önermenin öznesini, nesnesini, tümleçlerinden birisini niteler (Gencan 2001:160).

Ortaçları oluşturan «-y-An», «-Dık+iyelik ekleri» vb. fiil köklerine eklenerek İşlevsel Dilbilimi'ne göre parasentem özelliklerine sahip olan bir grup (ensemble) meydana getirirler (Clairis, 2005:136). Bu parasentemlerde hem ad hem de eylem özellikleri görülür. Bu özellikler genel bir şekilde Eski ve Çağdaş Yunancanın partisiplerinde de vardır.

Türk dilinde, Farsça'dan gelme (Kornfilt 1997: 60), (KÖztürk 1998:189) bir ilgi ad durumu; bir bulunma ad durumu, ya da bazı zarflara eklendiğinde (Bazin 1978: 40) rölatif anlamında olabilen **-ki** eki'nden başka Yunanca'da (Fransızca, İngilizce ve başka Hint -Avrupa dillerinde) rastlanan ilgi (bağlama) zamirlerine eş bir şekil yoktur.

Yunancada adı belirten öğeler, tanıtmaya sözcüğü, (article, harf-i tarif), sıfat, partisipler, sıfat zamirleri, ilgi tümceleri, ad tamlamaları ya da edatla yapılmış belirtmelerdir. (Clairis ve Babiniotis 2007: 79)

İşlev bakımından Yunancada özne genellikle eylemin kişi ekiyle gösterilir. Bir eylemin birçok adla bağlı olduğunda da geleneksel dilbilgisinde **özne** olarak tanımladığımız öge **her zaman yalın durumda** bulunan addır. **Nesne** olarak tanımladığımız tümce ögesi ise **genellikle yükleme durumunda** bulunur. Aynı şekilde, özne ve nesne işlevi ile görevlendirilmiş bazı bağımlı tümceler de ad çekim eklerini alırlar.

Yunancada bir özneyi ya da bir nesneyi en detaylı şekilde belirten öğeler, ilgi zamirleriyle bağlanan yantümcelerdir. (Clairis ve Babiniotis 2007: 124).

Bu tür tümceler temel tümcenin öznesi ya da tümleci olabilir. Yantümcenin bu işlevi, «**ο οποιός**», «**η οποία**», «**το οποιό**»/ο οπίος, ι οπία, το οπίο/, ilgi zamirlerinin ad çekim eklerinden belirlenir. İlgi zamirleri, sıfatlar gibi çekilebilir ve eril, dişil ve nötr şekillerinde rastlanır.

Fakat, bu ilgi zamirlerinin yanında Çağdaş Yunancada daha çok kullanılan «**που**»/pu/ zamiri de vardır. Çekimli bir sözcük olmadığından kullanımı daha kolay, onun için hem sözlü hem yazılı anlatımda «**ο οποιός**», «**η οποία**», «**το οποιό**» ilgi zamirlerinin yerini almıştır. Şayet anlamı açık olmayan tümcelerde çift anlamlılığı ortadan kaldırıp anlatımda açıklık kazandırmak maksadıyla «**ο οποιός**», «**η οποία**», «**το οποιό**» ilgi zamirini kullanmak zorunludur. (Clairis ve Babiniotis 2007: 127).

Aşağıdaki tümce bu çift anlamlılık olayının güzel bir örneğidir:

Yunancada: *Η γάτα που κινήγησε το σκυλί ήταν του θείου μου /i yáta pu kiníyise to skillí ítan tu θíu mu/* (Türkçeye kelime kelimesine çevirirsek: “*kedi ki kovaladı köpek amcamındı*”) dediğimizde tümcedeki adlardan hangisinin özne, hangisinin nesne olduğunu anlamak imkânsız, kimin kimi kovaladığı belli değildir. Acaba kedi mi köpeği kovalamış, yoksa köpek mi kediyi? Oysa, **ο οποιός**, **η οποία**, **το οποιό** ilgi zamirini kullansaydık, yani, */(i yáta i opía kiníyise to skillí ítan tu θíu mu)/ Türkçede: “Köpeği kovalayan kedi amcamındı”, ya da //(i yáta tin opía kiníyise to skillí ítan tu θíu mu)/ Türkçede: “Köpeğin kovaladığı kedi amcamındı”* deseydik, bu olayı gayet açık bir şekilde anlatmış olacaktık.

Tabii ki, Türkçede ortaçları kullandığımızda iletişimde iki anlamlılık söz konusu değildir. Yukarıda gördüğümüz örnekte Türkçe konuşan, doğru ortacı kullanmak şartıyla, ilgi tümcesinin öznesini ya da nesnesini açıkça gösterebilir.

Yunancada, özellikle öbeklemeye (sınıflandırma) yarayan, sıfat görevini üstlenmiş ve Türkçedeki sıfat fiillere benzeyen yanları olan **partisipler** vardır. Bu partisiplerle Yunancada belirtilen daha kolay, daha çabuk ve daha açık olarak gösterilir.

Turkish Studies

Martinet'nin İşlevsel Dilbilgisi'ne göre (Clairis 2007: 69) ve onun terimleriyle, Eski Yunancada kullanılan partisipler, parasentemlerin apaçık bir örneğidir. Yunancada başka hiç bir grubun göstermediği özellikleri vardır. Çünkü, eylem ve ad özelliklerini taşımalarının yanı sıra görünüş (aspect) ve zamanı belirtmeye de yararlar. Bu tür partisiplere hem etken hem de edilgen çatılı olabilir. Ad çekim eklerini alır, fakat eylemin çekiminde kullanılan kişi eklerini alamaz.

Çağdaş Yunancada bu tür partisipler, biçim, sözdizimi ve anlam bakımından değişmiştir. (Tzartanos 1963: 329), (Mackridge 1990: 194). Bugün konuşulan Yunancada yalnız etken çatıda çekimli olmayan ve zarf-fiil olarak kullanılan (Türkçe:-**ArAk** zarf fiilinin karşılığı olan) biçimler yer alır. Yunanlar bu partisiplerin çoğunu artık sıfat olarak bilirler. Edilgen çatıda olan partisiplerden de (Türkçedeki **-miş olan** ortacına eşleştirebileceğimiz «-μενος», «-μενη», «-μενο» /-menos, -meni, -meno/ ekleriyle oluşan geçmiş zaman partisipleri kalmıştır. Bugün bütün bu partisipler sıfat, zarf ya da ad olarak kullanılır ve ana dili Yunanca olanların aklında bu partisiplerin görevi Türkçedeki sıfat-fiil/ortaçla eşleştirilemez.

Buna rağmen, Yunancada, bize göre, sözdizimi ve anlam bakımından Türkçedeki sıfat-fiillere benzeyen, edilgen eylemlerden oluşan ve şimdiki zamanı gösteren «-μενος», «-μενη», «-μενο» /-menos, -meni, -meno/ ve yine edilgen eylemlerden oluşup geçmiş zamanı gösteren «-θειος», «-θείσα», «-θεν» / -θίς, -θίσα,-θέν/ partisiplerin olduğunu hatırlatmalıyız. Bu partisipler çoğu zaman tanımlık sözcüğü (article) ile birlikte kullanılır ve anlam bakımından Türkçedeki ortaçlar gibi ilgi yantümcelerinin yerini alabilirler. (Clairis ve Babiniotis 2007: 209). Çağdaş Yunancada bu tür partisipler artık kalıplaşmış bir şekilde hukuk, gazetecilik ve genellikle bilimsel yazılarda, a) ilgi yan tümcelerinde ve b) zaman ya da koşul yan tümcelerinde kullanılır.

Clairis ve Babiniotis'in (2007: 68) yazdıkları Yunancanın en son bilimsel (yapısal-işlevsel-iletimsel) gramerine göre de «-με-νος», «-μενη», «-μενο»/-menos, -meni,-meno/ partisipleri sıfat görevini gördüklerinden **fiilden sıfat** olarak tanımlanır, yani, **sıfat-fiillerdir**.

Fakat, söz ettiğimiz partisipler hem günlük anlatımda kullanılmayan hem de Türkçedeki ortaçların kullanımını tümüyle kapsayamayan, sözdizimi bakımından gayet basit ve açık bir şekilde, yoğun bir bildirişimi sağlayan, sadece değişen bir ekle özne ve tümleçleri belirtebilen ortaçlarla (Kornfilt 1997:56-66) eşleştirilemeyen şekillerdir.

Yunancada genellikle, ilgi yantümceleri, belirtenle belirtilen arasındaki bağıntı kuran, çekimli, cinsiyeti belli, tekil ya da çoğul olabilen, bitişke biçimbirim olmayan «ο οποιός», «η οποιία», «το ο-ποίο» ilgi zamiriyle veya çekimsiz, özne ve nesneyi belirttiğinde değişmeyen, cinsiyeti belli olmayan, tekil/çoğul şekli olmayan, daha basit «που»/pu/ ilgi zamininin yardımıyla bağlanır.

İlgî zamiri olarak «ο οποιός», «η οποιία», «το οποιό» ile kurulan ilgi yantümcesinde bu tür ilgi zamininin aldığı ad çekim eki hangi biçimbirimleri bağladığını gösterir. Böylece tümcenin hangi ögesini (özne ya da tümleç) belirttiği bellidir.

Bu konuyu incelerken, Eski Yunancadaki partisipler, Çağdaş Yunancada kullanılsaydı belki de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ana dili Yunanca olanların ortaçların işlevini kavramakta çektikleri güçlüklerin daha az olabilirdi. Bu tür partisipler hâlâ kullanışta olsaydı, öğrencilerimiz söz konusu iki dilin yapısal sistemlerini, bize göre her iki dilde de parasentem olan bu şekilleri daha kolay anlayabileceklerdi. (Tabii ki, o zaman anadildeki kullanımdan etkilenmek tehlikesiyle karşı karşıya gelmeleri büyük bir olasılık olacaktı.)

Örneklenen tümcelerde yapılan yanlışlar ve bunların incelenmesi

Çalışmamızın amacı hedefine ulaştı. Öğrencilerimizden bir grup, her zaman olduğu gibi ortaçları kullanmakta aynı zorlukları çekti. Çalışmamızda verilen 60 tümcedeki boşlukların **-y-An**,

-AcAk ve -Dık ortaçlarıyla doldurulmasını istedik. Sorular A, B ve C olarak üç gruptan oluşturuldu. Görülen yanlışlar yalnız kullanımda değil aynı zamanda ortaçların şeklinde de görülmüştür.

[Tümcenin yanındaki yeşil renk sayılarla bu tümcede yapılan yanlışların toplamı gösterilmiştir. Her yanlışın yanındaki sayı ise bu yanlışın tümcede kaç defa tekrarlandığını gösteriyor. Kırmızı renkle doğrusu gösterilmiştir.]¹

Yapılan Yanlışlar:

A) i) «-y-An» yerine «-Dık+ iyelik ekleri» ortacı kullanılmıştır

Örnekler:

- A8. Öğretmenin tavsiyesine **uyan** çocuklar sınıfı geçti. (12)
uyduğu (7)
- C1. Depremden **kırılan** camlar değiştirildi. (3)
kırıldığı (3)
- B1. Çay **isteyen** var mı? (7)
istediğim (3)
istediğin (3)
istediği (1)

ii) «-Dık+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacı kullanılmıştır:

Örnekler:

- C8. O işçinin **çalıştığı** fabrikayı biliyorum. (4)
çalışan (4)
- B7. **Başladığım** işi mutlaka bitir. (9)
başlayan (6)
başlan (1)
- B9. **Duyduğun** her şeye inanma. (8)
duyan (6)
istediğin (3)
istediği (1)

ii) «-Dık+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacı kullanılmıştır:

Örnekler:

- C8. O işçinin **çalıştığı** fabrikayı biliyorum. (4)

¹ Tümceleerin tümünü ve yapılan bütün yanlışları ekte bulabilirsiniz.

Bu tür yanlış seçmeler, herhalde, yukarıda anlattığımız gibi, Türkçe ve Yunancada ilgi yantümcelerinin tamamen değişik bir yapıyla oluşturulmasından kaynaklanmaktadır. Yunancadaki bir dizim (syntagme) yoluyla, yani bir çekirdek etrafındaki öğelerle, ilgi zamirleri ve yantümcelerle oluşan bir tümceyle, Türkçedeki para-sentem özelliklerini taşıyan bir tek sözcükle anlatım arasındaki farktan dolayı öğrenciler ne olumlu (ana dilinden faydalanarak olumlu bir sonuca varmak) ne de olumsuz (ana dillerinin etkisi altında olumsuz bir sonuca varmak) bir sonuca varabilirler.

Bundan başka, artık Çağdaş Yunancada «που»/pu/ ilgi zamirinin kullanılması ile tümcenin özne ile tümlecine önem vermeyen öğrencilerimiz, tümcenin söz dizimine bakmadan Yunanca'nın etkisiyle bir ortaç seçerler. Yukarıda da anlattığımız gibi Eski Yunancada kullanılan partisipler, artık ancak resmi bir dilde ya da sıfat olarak kullanılır. Gençlerin kullandığı bir şekil olmadığından öğrencilerimiz partisipleri kullandıklarında bile partisiplerin eylemle ilgili bir yapısı olduğunun, yani özne ya da nesneyi tanımladıklarının farkına varmamaktadır. Dolayısıyla, Eski Yunancada bulabildikleri partisiplerden faydalanma olanakları yoktur².

Belki de bu nedenle öğrencilerimiz, «-Dık» yerine «-y-An» ortacını kullanmayı tercih ederler. Bu durum, saptanan yanlışların oranından da ortaya çıkmaktadır.

B) «-Dık+iyelik ekleri» yerine «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» kullanıldı.

Örnekler:

B10. **Yaptığın** en büyük aptallık nedir? (7)

yaptığını (3)

C5. Yarınki sınavın **yapılacağı** sınıf üçüncü kattadır. (9)

yapılacağını (5)

C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın.

yer aldığını (3) (9)

Bu cevaplarda gerekli olmayan ad çekim ekleri kullanılmıştır.

² Aynı şekilde ikidilli (bilingual) olan Batı Trakya'da yaşayan ve ana dili Türkçe olanların Yunancada ilgi yantümcelerinin yapısını, ilgi zamirlerini kavramalarında, öğrenmelerinde ve uygulamalarında karşılaştıkları zorlukları incelemek çok ilginçtir. Ana dili Yunanca olup Türkçeyi öğrenmeye çalışanlarla anadili Türkçe olup Yunancayı öğrenmeye çalışanların çektikleri zorlukları karşılaştıracak olursak bir aynanın önünde durup aynı resmin iki tarafını gördüğümüzü anlarız.

1986 yılında, yaptığımız çalışmaya çok benzeyen bir çalışmada (Sella, H., 1986, Le Grec parlé par les turcophones du Nord-Est de la Grèce (Thrace Occidentale), thèse pour le Doctorat, Université René Descartes, (Paris V), p. 794) Yunancadaki bağıntılı ilgi tümcelerinde görülen ve Türkçe'yi öğrenmeye çalışan Yunan öğrencilerimizin karşılaştıkları zorlukların aynısı olup tam ters nedenlerden oluşan zorluklar saptandı. (Σελλά-Μάζη Ελένη, Στοιχεία αντιπαραβολικής γραμματικής Ελληνικής - Τουρκικής. Η Ελληνική στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης, 1^η έκδοση Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1994, 2^η έκδοση Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2004 s. 154-158 ve 165-166) [Sella-Mazi Eleni (2004) *Yunanca-Türkçe Karşılaştırmalı Dilbilgisi. Trakya azınlık okullarında Yunanca*. 2. Baskı: Papazisis Yayınları. Atina] Yukarıdaki çalışmanın 156. sayfasında, 48. notunda: «Buna rağmen, anadili Türkçe olanların Yunanca konuştuklarında bağımlı ilgi tümcesi yerine bir partisip kullandıklarını görebiliriz: “Afrika’dan dönen” demek isteyen Yunancada “το γυρισμένο από την Αφρική /to **γυρισμένο** από τιν Αφρική/” dediğinde “**γυρισμένο /γυρισμένο/**” sözcüğünü kullanarak ilk defa Türkçedeki ortaç yapısına benzeyen bir şekil kullanılmıştı. Ama ne yazık ki, yapı bakımından doğru olan bu işlem anlam bakımından doğru değildi, çünkü anlam ve yapı bakımından “dönen” sıfat-fiilin özdeşi olan **γυρισμένο /γυρισμένο/** partisipi edilgen bir eylemden oluşunca **γυρίζω /γυρίζω/** (dönmek) eylemi Yunancada artık “dönmek” anlamında değil, “çevirmek” anlamında kullanılıyor.» diye kaydedilmiştir.

«-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısı genellikle tümcedeki nesne bulunmadığında kullanılır. Buna göre, öğrencilerimiz, ya nesnenin tümcede belli bir şekilde bulunduğu farkına varmadan ortaç seçmiştir ya da bizim daha çok inandığımız başka bir olasılığa göre, bölümümüzde ortaçlardan önce öğretilen dolaylı anlatımdan etkilenerik «-Dık+ iyelik ekleri + ad çekim ekleri» ona daha “tanıdık” bir şekil olduğundan bu seçeneği tercih etmiştir. Bu durumda dil içinden bir etkilenmenin, yani Türkçedeki yapıyı iyi anlamamaktan dolayı tercih edilen bir seçeneğin olduğunu görüyoruz.

C) Belirtilen sözcüğün, (özne ya da tümleç) tümcede bulunmamasına rağmen seçilen ortaca gerekli ad çekim ekleri eklenmemiştir.

Örnekler:

C17. Size bütün **bildiğimi** söyledim. (6)

bildiğim (3)

C14. Sizin **anlattığınızı** anlayamadım. (8)

anlattığı (2)

anlattıkları (1)

anladığınız (2)

anlattığınız (1)

C12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar **yapılanları** yeterli bulmuyorum. (12)

yapıldığı (5)

yapıldıkları (2)

Bildiğimiz gibi, Türkçede ortacın belirttiği özne ya da nesne tümcede yoksa, bu ögenin alacağı ad durum ekleri ortaca eklenir. Verdiğimiz tümcelerde özne ya da nesnenin bulunmamasına rağmen, öğrencilerimiz doğru seçeneği bulmak stresinden olmalı, tümcenin diğer öğelerine dikkat etmeden ortaç seçmişlerdir.

Bize göre, «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısı öğrencilerimizin ana dillerinde görmedikleri fazla karışık bir yapı olduğundan (Yunancada basit bir ilgi yantümcesi olacağına bir parasenteme iki ek eklemek zorundadırlar), sınavda en basit kurallara ve şekillere yönelip cevap vermeyi tercih etmişlerdir.

B ve **C** durumlarında Yunancada eş ya da benzeyen yapılar olmadığından öğrencilerimizin en kolay, en basit yapıyı seçerek “mümkün olduğu kadar az çaba sarfetmek” kanununa uymayı tercih etmeleri normaldir.

D) Öznede iyelik ekleri eklenmiş olmasına rağmen ve böyle bir öznenin «-Dık+iyelik ekleri» seçeneğini gösteren bir işaretin olduğunu bildikleri halde, «-Dık+iyelik ekleri» ortacı kullanacaklarına «-y-An» ortacını seçmişlerdir.

Örnekler:

Turkish Studies

C20. Kaliteli elbiselerin **satıldığı** mağazalar bu yoldadır. (5)

satılan (3)

C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın. (9)

yer alan (3)

A15. Az önce (senin) **konuştuğun** adam kimdi? (9)

konuşan (4)

konuşacak (1)

konuşanın (1)

Öğrencilerimizin, Türkçede belirtilen adın, yantümcenin nesnesi veya başka bir ögesi olduğu durumlarda yantümcedeki eyleme, yani ortaç olacak eyleme, «-Dİk» veya «-Y-AcAk» takısı ve özne ile uyumlu olan iyelik takısı, ortaç yantümcesinin öznesine de **n-In** tamlayan takısı eklendiğini öğrenmelerine rağmen Yunancada her çeşit tümcede öznenin daima yalın halde olduğundan bu yapıyı kavrayamadıkları bellidir. Bu tür bir yapı Yunanlar için “tuhaf”, hiç görülmemiş bir yapıdır. Anadilinden faydalanmak olanakları olmayan öğrencilerimiz, bu durumda da onlara göre en basit ve en kolay şekil olan «-y-An» ortacını seçmeyi tercih etmişlerdir.

E) Tümcede zaman zarflarının bulunmasına rağmen ortaç yanlış zamanda seçilmiştir.

Örnekler:

A16. Dün (seninle) **konuşan** adam polis miydi? (5)

konuşacak (1)

A11. Yarın ziyaret **edeceğimiz/ edeceğin** müzeye daha önce gitmiş miydin? (10)

ettiğin (3)

etik (1)

A18. Yarın **alacağım** otomobile CD takacağım. (10)

aldığım (4)

alan (2)

aldığımı (1)

F) Ortacın olumlu şekli yerine olumsuz şekli (ve tersi) kullanılmıştır.

Örnekler:

B2. Konuyu **anlamayan** varsa, tekrar anlatayım. (7)

anladığı (1)

anlayan (1)

A9. Marketten memnun **olmayan** müşteriler müdüre gidip şikâyet ettiler. (16)

olan (10)

Turkish Studies

olduğum	(1)
olduğu	(3)

E ve F durumlarında yapılan yanlışlar bize göre öğrencilerimizin tümcenin söz dizimi ve anlamına önem vermeden cevap vermelerinden kaynaklanır.

G) Genellikle «-AcAk» sıfat fiilin yanlış kullanımı.

Örnekler:

A20. Taksim’de **inecek** var! (21)

inen	(17)
ineceği	(1)
hiç bir şey	(3)

A14. Çok işi var, karısını bile **görecek** zamanı yok. (17)

gören	(5)
göreceği	(2)
gördüğü	(7)
görmediği	(1)
gördüğünü	(1)
hiç bir şey	(1)

B5. Arabamı park **edecek** yer buldun mu? (13)

eden	(1)
eten	(1)
ediğin	(1)
ettiğin	(3)
ettiğini	(1)
eteceği	(1)
edeceğini	(1)
ettiği	(2)
ediği	(1)
etti	(1)

Bu tür sıfat-fiillerin Yunancada bağıntılı ilgi yantümceleriyle ilgisi olmadığından «-AcAk» sıfat-fiilinin yanlış kullanımı iki dil arasındaki uyumsuzluk yüzündendir.

Öğrencilerimizin özellikle bu konuda yaptıkları yanlışlar, örneklerden de belli olduğu gibi, hem sayı bakımından hem de çeşit bakımından çoktur. Verilen soru gruplarına göre de bu sayılara bir göz atıp öğrencilerimizin çıkmazını ispatlayan (A14) sorusuna cevap veren 23 kişi arasında 17 yanlış, (A20) sorusuna cevap verenlerden 21 yanlış ve (B5) sorusuna cevap veren 14 kişi arasında 13 yanlış yaptıklarını vurgulamak isteriz.

Bu yanlışların incelenmesinin «-y-An» ve «-DİK+iyelik ekleri» ortaçlarından değişik bir şekilde olması gerektiğinden bu tür sıfat- fiilleri gelecekte başka bir çalışmamızda incelemek niyetindeyiz.

Çalışma sonunda elde edilen sayısal veriler:

Ana dili Yunanca olan öğrencilerimizin Türkçeyi öğrenirken «-y-An» ve «-DİK+ iyelik ekleri» ortaçlarını uyguladıklarında yaptıkları yanlışları inceleyen çalışmamızda saptanan gramer yanlışlarına göre en çok yapılan yanlışların üç kategoriye ait olduklarını söyleyebiliriz.

Toplam olarak yapılan **446** yanlışlardan en sık görülenler:

1. «-DİK+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacının kullanılması: **22,19%**
2. «-y-An» yerine «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılması: **12,78%**
3. «DİK+iyelik ekleri » yerine «-DİK+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısının kullanılması : **9,41%**

Ayrıntılı olarak, yapılan yanlışlar,

- «-DİK+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacının kullanılması: **22,19%**
- «-y-An» yerine «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılması: **12,78%**
- «DİK+iyelik ekleri» yerine «-DİK+iyelik ekleri+ad çekim ekleri» yapısının kullanılması: **9,41%**
- Belirtilen sözcüğün, ister özne ister nesne olsun, tümcede bulunmamasına rağmen gerekli ad çekim eklerinin seçilen ortaca eklenmemesi: **8,2%**
- Öznede iyelik ekleri eklenmiş olmasına rağmen ve böyle bir öznenin «-DİK+ iyelik ekleri» seçeneğini gösteren bir işaretin olduğunu bildikleri halde «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılacağı yerde «-y-An» ortacının seçilmesi: **6,72%**
- Ortacın olumlu şekli yerine olumsuz şeklinin (ve tersi) kullanılması: **3,13%**
- Tümcede zaman zarflarının bulunmasına rağmen ortacın yanlış zamanda seçilmesi: **2,24%**
- Genellikle «-AcAk» sıfat-fiilin yanlış bir şekilde kullanılması: **11,43%**
- Yanıtlanmamış tümceler ya da istenilenle ilgisi olmayan seçenek-ler: **23,90 %**

Görüldüğü gibi, ilk üç çeşit yanlışlarla diğer yanlışlar arasında sayı bakımından büyük bir fark vardır.

En önemlisi, ilk iki tür yanlışın, tümcenin hem söz dizimi hem de anlam bakımından en önemli öğelerini (özne ve nesneyi) belirterek eylemle özne, tümleç, eylemsi arasında bağıntıyı kurmalarında görülmesidir. Elde ettiğimiz sonuçlar, bu gibi yanlışların ne kadar önemli olduklarını, bundan dolayı ana dili Yunanca olanlara Türkçeyi öğrettiğimizde üstünde durmamızı, bu konuya daha çok zaman ayırmamızı ve daha dikkatli olmamızı gerektiren noktaları göstermektedir.

Turkish Studies

Bundan başka, bu sonuçlar, öğrencilerimizin Türkçenin sözdizimi konusunda eksikliklerini ortaya koymakla, tahminlerimizi -yani söz konusu iki dil arasındaki tipolojik farklılaşmaların anadili Yunanca olanların Türkçe konuşmaya çalıştıklarında yardımcı ipucu bulmak olanaklarını ortadan kaldırdığını- ispatlıyor.

Sonuç

Bizce en önemli nokta, Türk diliyle Yunan dilinin hem sözdizimi hem birimlerin dağılımı bakımından farklı olmalarıdır.

Bu farkları çok iyi gösteren noktalardan biri de anadili Yunanca olanların Türkçedeki «**sıfat-fiiller**»in uygulanmasında ve özellikle bu çalışmamızda incelediğimiz «**-y-An**», «**-AcAk olan**», «**-mİş olan**» ve «**-Dİk +iyelik ekleri**», ile «**-y-AcAk +iyelik ekleri**», «**-mİş olduk+iyelik ekleri**» ortaçağlarının kullanılmasında çektikleri zorluklardır.

Yunancada genellikle bir tek ilgi zamiriyle ya da ilgi zamirleriyle bağlanan bir ilgi yantümcesiyle gösterilen bağıntı, Türkçede bir tek sözcük olan, aynı zamanda ad ve eylem görevini gören, sıfat-fiil/ortaç adını alan bir sözcükle anlatılmaktadır. Bu sözcük eylem köküne eklenen bir ekle elde edilir ve Eski Yunancadaki partisiplere benzeyen fakat tüm yönleriyle aynı olmayan bir şekilde kullanılmaktadır. Yani, Yunancada genellikle – ayrıntılı bir yapıya sahip olup ayrıntılı bilgi veren- dizimlerle (syntagme) anlatılan bir şey, Türkçede –bireşimli ve yoğun bilgi veren- sentem (birleşkebirim, synthème) ve parasentemlerle (parasyntème) anlatılır. Türk dilini öğrenmekte olanların bu belirleyici farklılığı aşmaları gerçekten zordur.

Genetik ve tipolojik farklılıkların, araya girmesinden çok, minimum uğraş ve basitleştirme kurallarından kaynaklanan büyük sayıda yanlışlara yol açmaları beklenen bir durumdur.

İncelediğimiz konuda ana dilinin yan etkisini görebiliriz. Bu yan etkiyle, söz dizimi alanındaki öyküntülere (calques) varılmaz. Bu durumlarda öğrencilerimiz, Yunancadaki dil alışkanlıklarını Türkçeye –olumsuz bile olsa- aktarmalarına yardımcı olacak eşdeğer bir öğeyi bulamadığından, üstelik de Yunancadaki yapıları Türkçeye uygulayamadığından, Türk dilinin kurallarına uymaya çalışır. Başarı gösteremediğinden de yukarıda kaydedip incelediğimiz sonuçlar meydana gelir.

Tabii ki, ilk baştan söylediğimiz gibi çalışmamızı bu noktada bitirecek değiliz. Gelecekte yapacağımız başka bir çalışma ile bu sonuçlarımızı Türkçeden Yunancaya ve Yunancadan Türkçeye çevrilmiş metinlerde doğrulamakla devam etmek niyetindeyiz.

KAYNAKÇA

- BANGUOĞLU, Tahsin, (1998) *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
- BAYRAKTAR, Nesrin, (2004) *Türkçede Fiilimsiler*. TDK: 838. Ankara.
- BAZIN, Louis, (1978 2e ed.), *Introduction à l'étude pratique de la langue Turque*, Librairie d'Amérique et d'Orient, Paris.
- ÇATIKKAŞ, Atâ, (2001) *Türk Dili Kılavuzu*. Alfa Yayınları. İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

-
- CLAIRIS, Christos, (2005) “Le système verbal du Turk”. *Dilbilim XIII*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. İstanbul. p.p. 131-138.
- DEMİR, Nurettin ve YILMAZ, Emine, (2003) *Türk Dili El Kitabı*. Grafiker Yay. Ankara.
- ERGİN, Muharrem, (1988) *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım. İstanbul.
- GENCAN, Tahir Nejat, (2001) *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınları. Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer, (1998) *Türkçe El Kitabı*. Kıvılcım Yayınları. Kayseri.
- HENGİRMEN, Mehmet, (2005) *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayın Evi. Ankara.
- KAYA, Güven ve ÖZTÜRK, Cemil vd. (1998) *Türk Dili Ders Notları*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- KOÇ, Nurettin, (1998) *Yeni Dilbilgisi*. İnkılap Kitabevi. İstanbul.
- KORKMAZ, Zeynep, (2003) *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. TDK:827. Ankara.
- KORFILT, Jaklin, (1997) *Turkish*. Routledge, London.
- LEWIS, Geoffrey L., (1984) *Turkish Grammar*. Clarenton Press, Oxford.
- MACKRIDGE Peter, (1990) *H Νεοελληνική γλώσσα*, μτφρ. Κ.Ν. Πετρόπουλος. Πατάκης. Αθήνα.
- ÖZSOY, Sumru, (1999) *Türkçe-Turkish*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- SELLA-MAZI, Eleni, (1999) *La minorité musulmane turcophone de Grèce. Approche sociolinguistique d'une communauté bilingue*. ed. Τροχαλία. Αθήνα.
- VARDAR, Berke, (2002) *Açıklamalı Dilbilimi Terimleri Sözlüğü*. Multilingual Yayınları. İstanbul.

EKLER
1) VERİLEN TÛMCELER

Boşlukları -An/-dİk veya -AcAk ile doldurunuz.

23 kişi 5. sömestre (3. ve 4. düzey ğrencileri)

A)

1. Telefon et----- adamın adını almadım.
2. Oku----- gazeteyi atma ben de okumak istiyorum.
3. Futbol oyna-----çocuklar kavga ediyorlar.
4. Sinemaya git----- otobüs bozulmuş.
5. Sana o beğen----- gzlg alacağım.
6. Yeni çık----- telefonun fotoğraf makinesi var.
7. Sınıfta konu----- kimse kalmadı.
8. Öğretmenin tavsiyesine uy----- çocuklar sınıfı geçti.
9. Süper Marketten memnun ol----- müşteriler müdüre gidip Şikâyet ettiler.
10. Bana beğen----- bir kitap söyler misin?
11. Yarın ziyaret et----- mzeyeye daha önce gittin mi?
12. Yunanistan'da en çok sevil----- aktör kim?
13. Benimle aynı odada kal----- ğrenci hastaymı.
14. Çok işi var, karısını bile gr----- zamanı yok.
15. Az önce (senin) konu----- adam kimdi?
16. Dn (seninle) konu----- adam polis miydi?
17. Yeni al----- arabayı anahtarla çizmişler.
18. Yarın al----- otomobile CD takacağım.
19. Annemin gnder----- paket hala gelmedi.
20. Taksim'de in----- var!

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012*

14 öğrenci 5. Sömestre (3. 4. düzey öğrencileri)

B)

1. Çay iste.....var mı?
2. Konuyu anla..... varsa, tekrar anlatayım.
3. Havla..... köpek ısırılmaz.
4. Kocasıyla kavga et kadın annesinin yanına gitti.
5. Arabanı park et yer buldun mu?
6. Nostradamus gelecekte ol.....şeyleri görebildi.
7. Başla..... işi mutlaka bitir.
8. Az sonra anlat..... inanamayacaksınız.
9. Duy.....her şeye inanma.
10. Yap..... en büyük aptallık nedir?
11. Gerek..... her şeyi yaptın mı?
12. Lotoyu kazan..... adam bir villa ve bir yat satın almış.
13. Kopya çek..... öğrenciler sınıfı geçmedi.
14. Affedersiniz! Sor.....soruyu anlamadım.
15. Dün aç..... mağazada indirim yapılıyor.
16. Lisede okut..... kitaplar bu yıl değişecek.
17. Yarın git..... barda çok eğleneceğiz.
18. Oku..... kitap güzel mi?
19. Topla..... parayı bankaya yatırın.
20. Yıka.....çamaşırları balkona astık.

20 öğrenci 5. s0mestre (3. ve 4. d0zey 0ğrencileri)

C)

1. Depremden kırıl----- camlar değiştirildi.
2. Benim en iyi konuş----- dil Türkçe.
3. Yalan söyle----- kimse sevmez.
4. Ben davet edil----- bir yere gitmem.
5. Yarınki sınavın yapıları----- sınıf üçüncü kattadır.
6. Dün sizin konuş----- kız benim arkadaşım.
7. Dün sizinle konuş----- kız benim arkadaşım.
8. O işçinin çalış----- fabrikayı biliyorum.
9. Dünkü maçın yer al----- stadyum bizim evimize çok yakın.
10. Şu anda konuş----- bey çok ünlü bir bilim adamı.
11. Gerek ----- her şeyi yaptım.
12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar yapıları----- yeterli bulmuyorum.
Daha çok şey yapılmalı.
13. Sınavda öğretmenim bana sor----- soruları doğru yanıtladım.
14. Sizin sor----- anlayamadım.
15. Durakta bekle----- genç ıslanıyor.
16. Şekerli kahve iste-----var mı?
17. Size bütün bil----- söyledim.
18. Otomobillerimizin üretil----- fabrikayı görmek ister misiniz?
19. Bizim kullan-----bilgisayar eski bir modeldir.
20. Kaliteli elbiselerin satıl----- mağazalar bu yoldadır.

Turkish Studies

YAPILAN YANLIŞLAR:

Yeşil renkle yanlışların toplamı gösterilmiştir.

A) Boşlukları -An/-dIk veya -AcAk ile doldurunuz.

A1. Telefon **eden** adamın adını almadım. (3)

- a) ettiğini (1)
- b) etme (1)
- c) ettiği (1)

A2. **Okuduğun** gazeteyi atma ben de okumak istiyorum. (4)

- a) okuyan (1)
- b) okuduk (1)
- c) okuduğunu (2)

A3. Futbol **oynayan** çocuklar kavga ediyorlar. (4)

- a) oynadığı (4)

A4. Sinemaya **giden** otobüs bozulmuş. (8)

- a) gittiği (4)
- b) gidecek (1)
- c) gittik (2)
- d) gittiğim zaman (1)

A5. Sana o **beğendiğin** gözlüğü alacağım. (12)

- a) beğenen (7)
- b) beğenecek (4)
- c) begeneceği (1)

A6. Yeni **çıkan** telefonun fotoğraf makinesi var. (7)

- a) çıktığı (4)
- b) çıkacağı (1)
- c) çıktığını (1)
- d) çıktığın (1)

Turkish Studies

A7. Sınıfta **konuşan/ konuştuğum** kimse kalmadı. (2)

a) konuştuk (2)

A8. Öğretmenin tavsiyesine **uyan** çocuklar sınıfı geçti. (12)

a) uyduğu (7)

b) uyduk (1)

c) hiç bir şey (4)

A9. Süper Marketten memnun **olmayan** müşteriler müdüre gidip şikâyet ettiler. (16)

a) olan (10)

b) olduğum (1)

c) olduğu (3)

d) olmadığını (1)

e) olmadıklarını (1)

A10. Bana **beğeneceğim/ beğendiğin** bir kitap söyler misin? (13)

a) beğenen (4)

b) beğendiğim (1)

c) beğenecek (4)

d) beğendiğini (2)

e) beğendiğimi (1)

d) beğeni (1)

A11. Yarın ziyaret **edeceğimiz/ edeceğin** müzeye daha önce gitmiş miydin? (10)

a) ettiğin (3)

b) ettik (1)

c) edecek (6)

A12. Yunanistan'da en çok **sevilen** aktör kim? (13)

a) seven (11)

b) sevecek (1)

c) sevenin (1)

A13. Benimle aynı odada **kalan** öğrenci hastaymış. (3)

- a) kaldığı (2)
b) kalmış olduğu (1)

A14. Çok işi var, karısını bile **görecek** zamanı yok. (17)

- a) gören (5)
b) göreceği (2)
c) gördüğü (7)
d) görmediği (1)
e) gördüğünü (1)
f) hiç bir şey (1)

A15. Az önce (senin) **konuştüğün** adam kimdi? (9)

- a) konuşan (4)
b) konuştuğu (2)
c) konuşacak (1)
d) konuşanın (1)
e) konuştuğunu (1)

A16. Dün (seninle) **konuşan** adam polis miydi? (5)

- a) konuştuğu (2)
b) konuştuk (1)
c) konuştuğumu (1)
d) konuşacak (1)

A17. Yeni **aldıkları** arabayı anahtarla çizmişler. (12)

- a) alan (5)
b) almış (1)
c) alayağı (1)
d) aldığımı (1)
e) aldıklarını (1)
f) aldığı (1)
g) hiç bir şey (2)

Turkish Studies

A18. Yarın **alacağım** otomobile CD takacağım. **(10)**

- a) aldığım (4)
- b) alan (2)
- c) alacak (3)
- d) aldığımı (1)

A19. Annemin **gönderdiği** paket hala gelmedi. **(6)**

- a) gönderen (2)
- b) gönderilen (1)
- c) gönderdik (1)
- d) göndertdiğini (2)

A20. Taksim’de **inecek** var! **(21)**

- a) inen (17)
- b) ineceği (1)
- c) hiç bir şey (3)

B) Boşlukları –An/-dik veya –AcAk ile doldurunuz.

B1. Çay **isteyen** var mı? (7)

- a) istediğim (3)
- b) istediğin (3)
- c) istediği (1)

B2. Konuyu **anlamayan** varsa, tekrar anlatayım. (7)

- a) anladığı (1)
- b) anlamadığı (1)
- c) anlayan (1)
- d) anlamayan (1)
- e) anlamadık (1)
- f) anlamadığın (1)
- g) anlacayın (1)

B3. **Havlayan** köpek ısırılmaz. (2)

- a) havladığını (1)
- b) havlan (1)

B4. Kocasıyla kavga **eden** kadın annesinin yanına gitti. (3)

- a) ettiği (1)
- b) etti (1)
- c) ettik (1)

B5. Arabanı park **edecek** yer buldun mu? (13)

- a) eden (1)
- b) eten (1)
- c) ediğin (1)
- d) ettiğin (3)
- e) ettiğini (1)
- f) eteceği (1)
- g) edeceğini (1)
- h) ettiği (2)

Turkish Studies

-
- ı) ediği (1)
i) etti (1)

B6. Nostradamus gelecekte **olacak (olan)** Şeyleri g6rebildi. (11)

- a) olan (6)
b) olduğu (1)
c) olacakları (1)
d) olacağı (1)
e) olduk (1)
f) olduğuna (1)

B7. **BaŐladıđın** işi mutlaka bitir. (9)

- a) başlayan (6)
b) başlan (1)
c) baŐlayacak (1)
d) baŐladık (1)

B8. Az sonra **anlatacaklarıma** inanamayacaksınız. (9)

- a) anladığımız (1)
b) anlatacaksınız (1)
c) anlattık (1)
d) anlatacağınız (1)
e) anlattığın (1)
f) anlattığı (2)
g) anlatacak (1)
h) hiĉ bir Şey (1)

B9. **Duyduğun** her Şeye inanma. (8)

- a) duyan (6)
b) duyduklarımı (1)
c) duyduğumu (1)

B10. **Yaptığın** en b6y6k aptallık nedir? (7)

- a) yapan (2)

Turkish Studies

- b) yaptığını (3)
c) yapacak (2)

B11. Gereken her şeyi yaptın mı? (6)

- a) gerektiğini (4)
b) gerek (1)
c) gerektik (1)

B12. Lotoyu kazanan adam bir villa ve bir yat satın almış. (2)

- a) kazandığı (1)
b) kazandı (1)

B13. Kopya çeken öğrenciler sınıfı geçmedi. (5)

- a) çektiği (2)
b) çekti (1)
c) çektik (1)
d) hiç bir şey (1)

B14. Affedersiniz! Sorduğunuz soruyu anlamadım. (6)

- a) soran (1)
b) sorduk (1)
c) sordu (1)
d) sorduğuna (1)
e) sorduğusun (1)
f) sorduğunu (1)

B15. Dün açılan/açtıkları mağazada indirim yapılıyor. (8)

- a) açacak (1)
b) açan (6)
c) açacaktım (1)

B16. Lisede okutulan kitaplar bu yıl değişecek. (12)

- a) okutacak (3)
b) okuttuğuları (1)

Turkish Studies

c) okutan (8)

B17. Yarın **buluşacağımız** barda çok eğleneceğiz. (7)

- a) buluşacak (4)
b) buluştüğümüz (1)
c) buluşacağız (2)

B18. **Okuduğun** kitap güzel mi? (5)

- a) okuyan (4)
b) okuyun (1)

B19. **Topladığımız** parayı bankaya yatırın. (7)

- a) toplayan (6)
b) topladık (1)

B20. **Yıkadığımız** çamaşırları balkona astık. (9)

- a) yıkayan (6)
b) yıkadı (1)
c) yıkandığı (1)
d) yıkadığımızı (1)

C) Boşlukları –An/-dik veya –AcAk ile doldurunuz.

C1. Depremden **kırılan** camlar değiştirildi. (3)

- a) kırıldığı (3)

C2. Benim en iyi **konuştuğum** dil Türkçe. (5)

- a) konuşan (4)
b) konuştuğumu (1)

C3. Yalan **söyleyenleri** kimse sevmez. (15)

- a) söyleyen (11)
b) söylediği (3)
c) söyleyecek (1)

Turkish Studies

C4. Ben davet **edilmediğim** bir yere gitmem. (12)

- a) edilen (4)
- b) edilmeyen (4)
- c) edildiği (2)
- d) edileceğimi (1)
- e) edilmeyediğimi (1)

C5. Yarınki sınavın **yapılacağı** sınıf üçüncü kattadır. (9)

- a) yapılacak (2)
- b) yapılacal olan (1)
- c) yapılacağı (5)
- d) hiç bir şey (1)

C6. Dün sizin **konuştuğunuz** kız benim arkadaşım. (12)

- a) konuştuğu (7)
- b) konuşan (2)
- c) konuştuğumu (2)
- d) konuştuğunuzu (1)

C7. Dün sizinle **konuşan** kız benim arkadaşım. (2)

- a) konuştuğu (2)

C8. O işçinin **çalıştığı** fabrikayı biliyorum. (4)

- a) çalışan (4)

C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın. (9)

- a) yer alan (3)
- b) yer aldığını (3)
- c) hiç bir şey (3)

C10. Şu anda **konuşan** bey çok ünlü bir bilim adamı. (1)

- a) konuştuğu (1)

Turkish Studies

C11. Gereken her şeyi yaptım. (8)

- a) gerektiği (2)
- b) gerekeceği (2)
- c) gerektiğini (3)
- d) hiç bir şey (1)

C12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar yapılanları yeterli bulmuyorum. Daha çok şey yapılmalı. (12)

- a) yapıldığı (5)
- b) yapılan (2)
- c) yaptıklarımı (1)
- d) yaptıkları (2)
- e) yaptığımı (1)
- f) hiç bir şey (1)

C13. Sınavda öğretmenin bana sorduğu soruları doğru yanıtladım. (5)

- a) sorduğum (1)
- b) sordupunu (4)

C14. Sizin anlattığınızı anlayamadım. (8)

- a) anlatan (2)
- b) anlattığı (2)
- c) anlattıkları (1)
- d) anladığınız (2)
- e) anlattığınız (1)

C15. Durakta bekleyen genç islanıyor. (2)

- a) beklemeyeceğim (1)
- b) beklediği (1)

C16. Şekerli kahve isteyen var mı? (5)

- a) isten (1)
- b) isteyecek (1)
- c) isteyeceği (1)

Turkish Studies

- d) isteyeceğini (1)
e) istediğini (1)

C17. Size bütün **bildiğimi** söyledim. (6)

- a) bilen (2)
b) bildiğim (3)
c) bildiğinizi (1)

C18. Otomobillerimizin **üretildiği** fabrikayı görmek ister misiniz? (8)

- a) üretilen (3)
b) üretilecek (1)
c) üretildiğinizi (1)
d) üretildiği (1)
e) hiç bir şey (2)

C19. Bizim **kullandığımız** bilgisayar eski bir modeldir. (6)

- a) kullanan (1)
b) kullandığımızı (4)
c) kullandığı (1)
d) kullandığımız (1)

C20. Kaliteli elbiselerin **satıldığı** mağazalar bu yoldadır. (5)

- a) satılan (3)
b) satıldıklar (1)
c) satıldığından (1)

C21. Kaliteli elbiselerin **satıldığı** mağazalar bu yoldadır. (5)

- a) satılan (3)
b) satıldıklar (1)
c) satıldığından (1)